

INFORMACE O PRŮBĚHU A VYHODNOCENÍ PROVĚREK V ROCE 2019

Odborné oddělení OSŽ Ú – oddělení BOZP i v letošním roce vypracovalo písemný materiál pod názvem „*Informace o průběhu a vyhodnocení prověrek BOZP v roce 2019*“. Obsahem tohoto materiálu jsou zejména poznatky z provedených kontrol oddělením BOZP OSŽ dle ustanovení §322 odst.1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, nad stavem BOZP u zaměstnavatelů v působnosti Odborového sdružení železničářů, a to v oblasti organizování a provádění prověrek BOZP. Dalším zdrojem získávání poznatků byly informace od dobrovolných inspektorů BOZP ZO OSŽ a rovněž dílčí Zprávy o prověrkách BOZP v roce 2019, které byly předloženy zaměstnavateli (s. o. SŽDC, ČD, a.s., ČD Cargo, a. s.) odborovým organizacím k připomínkování.

Organizování prověrek BOZP patří k základním povinnostem zaměstnavatelů vyplývající z ustanovení § 108 odst. 5 zákoníku práce, a také z Úmluvy Mezinárodní organizace práce (MOP) č. 155, která byla ratifikována a vešla v platnost od 2. prosince 1989. Zákoník práce ukládá zaměstnavateli organizovat nejméně jednou v roce prověrky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na všech pracovištích a zařízeních zaměstnavatele v dohodě s odborovou organizací a zjištěné nedostatky odstraňovat. Samotné prověrky mají velký význam především v tom, že zaměstnavatel prověří nejméně jednou v roce stav svých pracovišť, strojů, zařízení a vybavení pracovišť s tím, že v případě zjištění závad a nedostatků přijme odpovídající opatření k jejich odstranění a zlepšení pracovního prostředí a pracovních podmínek. U zaměstnavatelů s působností OSŽ bývá samotná organizace a průběh prověrek BOZP dále konkretizován například v kolektivních smlouvách a vnitřních předpisech zaměstnavatelů (interními předpisy, pokyny a opatřeními atd.), neboť žádný právní předpis nestanoví ani nekonkretizuje další závazná pravidla pro organizování a provádění prověrek, ani neurčuje složení samotných prověřkových komisí. To je již věcí vnitřních předpisů zaměstnavatelů. Úkolem odborových organizací je v otázce prověrek BOZP se zaměstnavatelem spolupracovat a dbát na to, aby prověrky BOZP probíhaly řádně a splnily svůj účel.

Nejdůležitějším úkolem prověrek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci bylo provedení komplexní kontroly dodržování právních a ostatních předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na pracovištích a zařízeních u zaměstnavatelů. Právní a ostatní předpisy v oblasti BOZP jsou definovány v ustanovení § 349 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, takto: „ *Právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické, technické předpisy, technické dokumenty a technické normy, stavební předpisy, dopravní předpisy, předpisy o požární ochraně a předpisy o zacházení s hořlavinami, výbušninami, zbraněmi, radioaktivními látkami, chemickými látkami a chemickými přípravky a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví.* “

Složení prověřkových komisí určovali zaměstnavatelé na základě svého rozhodnutí. Komise bývají zpravidla složeny z odborně způsobilých osob v prevenci rizik, pověřených zástupců zaměstnavatele (např. technický úsek, úsek údržby apod.), zástupců místně příslušných

odborových organizací a mnohdy i ze zástupců poskytovatelů pracovnělékařských služeb. Žádný právní předpis však účast zástupců pracovnělékařských služeb v prověřkových komisích neukládá. Tito poskytovatelé jsou však povinni podle ustanovení § 57 odst. 1 zákona č. 373/2011 sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů, na pracovištích zaměstnavatelů provádět alespoň 1 x ročně tzv. dohlídky (pravidelný dohled na pracovištích a nad pracemi vykonávanými zaměstnanci).

V letošním roce vykonali svazoví inspektoři BOZP OSŽ celkem **83** kontrol nad organizací a průběhem prověrek BOZP ve smyslu ustanovení § 108 odst. 5 zákoníku práce.

ČD, a. s.				ČD Cargo, a. s.			SŽDC, s. o.				Dceřiné spol. ČD, a. s. např. DPOV	Nedrážní organizace	Celkem
ZAP	OCÚ	OCP	jiné OJ např. OPT	PJ	SOKV	jiné OJ	OŘ	PO	HZS	CDP			
11	5	2	2	11	4	0	20	23	2	0	0	3	83

U nedrážních zaměstnavatelů s působností Odborového sdružení železničářů prověrky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci probíhaly a probíhají v souladu se zákoníkem práce minimálně 1 x ročně, zpravidla během celého kalendářního roku. Termíny prověrek BOZP byly zpravidla projednávány s místně příslušnými odborovými organizacemi. Oddělení BOZP OSŽ v tomto roce neobdrželo žádný podnět ani stížnost na neprovedení prověrek BOZP. Hodnocení prověrek BOZP u nedrážních zaměstnavatelů tvoří součást zpráv o stavu BOZP a pracovní úrazovosti, které jsou vydávány některými nedrážními zaměstnavateli začátkem nového kalendářního roku.

Prověrky BOZP jsou zpravidla zaměřeny na tyto oblasti:

- 1) Systém zajištění a řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci:
 - Organizace a úroveň kontrolní činnosti na úseku BOZP
 - Spolupráce s příslušnými odborovými orgány při zajištění BOZP
- 2) Výchova zaměstnanců k bezpečné a zdraví neohrožující práci:
 - Provádění vstupních a periodických školení v oblasti BOZP
 - Dodržování zákazu požívání alkoholických nápojů a jiných návykových látek
 - Provádění periodických prohlídek
- 3) Prevence pracovních úrazů a nemocí z povolání:
 - Seznamování zaměstnanců s příčinami pracovních úrazů
 - Seznamování zaměstnanců s opatřeními proti opakování pracovních úrazů

4) Revize hodnocení rizik:

- Hodnocení pracovních rizik v souvislosti se změnami technologií
- Aktualizace a měření rizikových faktorů pracovních podmínek

5) Výsledky prohlídek pracovišť a provozovaných technických zařízení:

- Stav pracovišť, budov a komunikací
- Stav dopravních, manipulačních a skladovacích prostor
- Provádění prohlídek hnacích vozidel a služebních vozů
- Stav strojů, zařízení, nářadí a nástrojů, dopravních a mechanizačních prostředků
- Vybavenost zaměstnanců OOPP, mycími, čisticími a dezinfekčními prostředky
- Poskytování ochranných nápojů zaměstnancům

Některá specifická zjištění svazového inspektora při kontrole nad organizací a průběhem prověrek BOZP:

I. OBLAST PRAHA

U všech svazovým inspektorem kontrolovaných prověrek BOZP byli přítomni zástupci zaměstnavatele, místně příslušné odborové organizace a odborně způsobilé osoby v prevenci rizik. Zástupci poskytovatelů pracovnělékařských služeb se účastnili na polovině prověrek BOZP. Svoji účast při prověrkách tak zástupci poskytovatelů využili k provedení dohlídek.

II. OBLAST STŘEDOČESKÝ, KRÁLOVEHRADECKÝ A PARDUBICKÝ KRAJ

U kontrolovaných prověrek BOZP bylo svazovým inspektorem zjištěno, že probíhaly zejména fyzické prohlídky budov. Kontrola dokumentace BOZP byla prováděna u OŘ Hradec Králové, na jiných místech proběhla spíše sporadicky. Účast zástupců odborových organizací i zástupců pracovnělékařských služeb byla zaznamenána přibližně na polovině kontrolovaných prověrkách BOZP.

III. OBLAST PLZEŇSKÝ A JIHOČESKÝ KRAJ

U kontrolovaných prověrek BOZP byla nízká účast ze strany místně příslušných odborových organizací. Ze strany poskytovatelů pracovnělékařských služeb pak byla účast minimální.

IV. OBLAST ÚSTECKÝ, LIBERECKÝ A KRALOVARSKÝ KRAJ

V oblasti organizace a provádění prověrek BOZP bylo zaznamenáno celkově mírné zlepšení oproti minulému období, zejména v oblasti dodržování schválených harmonogramů prověrek BOZP. Stávalo se však, že některá pracoviště nebyla ze strany prověřkové komise vůbec kontrolována.

V. OBLAST JIHOMORAVSKÝ KRAJ A KRAJ VYSOČINA

Pozitivně lze hodnotit, že prověrky BOZP probíhaly v souladu se schváleným harmonogramem, byla zkontrolována všechna trvalá pracoviště. U zástupců poskytovatelů pracovnělékařských služeb byl zjištěn nízký zájem o prověrky BOZP. Dohledy jsou poskytovateli prováděny v jiných termínech, zpravidla během celého kalendářního roku. Na několika kontrolovaných prověrkách byla svazovým inspektorem zaznamenána neúčast zástupců místně příslušné odborové organizace. Při prověrkách, které byly prováděny zástupci ČD Cargo, a.s., byla věnována zvýšená pozornost stavu manipulačních míst v železničních stanicích z důvodu vzniku závažného pracovního úrazu. Na těchto místech byly nalezeny závady, které souvisely se zvýšenou nakládkou kalamitního dřeva (velké vrstvy kůry v kolejišti a na stezkách, spadlé klády v prostoru kolejiště apod).

VI. OBLAST MORAVSKOSLEZSKÝ, OLOMOUCKÝ A ZLÍNSKÝ KRAJ

Organizační zajištění a průběh prověrek BOZP ze strany zaměstnavatelů byl na dobré úrovni. Nedošlo k žádným změnám harmonogramu prověrek BOZP. U většiny kontrolovaných prověrek byla prováděna kontrola dokumentace BOZP, revizí a kontrol strojů a zařízení. Byla zaznamenána vysoká účast poskytovatelů pracovnělékařských služeb v prověrkových komisích i zástupců místně příslušných odborových organizací.

Celkové hodnocení prověrek BOZP:

V souvislosti s celkovým hodnocením kontrol organizace a průběhu letošních prověrek BOZP lze konstatovat, že velká část zjištěných závad a nedostatků v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci by se vůbec nemusela vyskytovat, pokud by zaměstnavatelé důsledně, soustavně a pravidelně prováděli kontrolní činnost nad stavem BOZP. Podle ustanovení § 101 odst. 1 zákoníku práce je totiž zaměstnavatel povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce. Na tuto povinnost navazuje další, zakotvená v ustanovení § 101 odst. 2, kde je mj. stanoveno, že péče o BOZP uložená zaměstnavateli je nedílnou a rovnocennou součástí pracovních povinností vedoucích zaměstnanců na všech stupních řízení v rozsahu pracovních míst, která zastávají. Ustanovení § 102 odst. 3 konstatuje, že zaměstnavatel je povinen soustavně vyhledávat nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, zjišťovat jejich příčiny a zdroje. Zaměstnavatel je povinen kontrolovat úroveň BOZP pravidelně. Je však skutečností, že mnozí zaměstnavatelé často vyčkávají s odstraňováním závad a nedostatků až na dobu konání samotných prověrek, což je však v rozporu s právními předpisy v oblasti BOZP.

Při kontrolách nad stavem BOZP svazová inspekce BOZP OSŽ často zjišťuje, že se na výše uvedeném stavu často nepřímo podílejí i samotní zaměstnanci, kteří závady a nedostatky přehlížejí nebo tolerují a včas neohlašují zaměstnavateli, čímž také porušují ustanovení zákoníku práce, ačkoliv jsou podle ustanovení § 106 odst. 4 písm. f) zákoníku práce povinni

oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci nedostatky a závady na pracovišti, které mj. ohrožují nebo by bezprostředně a závažným způsobem mohly ohrozit bezpečnost nebo zdraví zaměstnanců při práci.

Při kontrolách nad organizací a průběhem prověrek BOZP je zjišťována rozdílnost v samotném průběhu prověrek BOZP. Dochází například k tomu, že některé prověřkové komise se vůbec nezajímají stavem dokumentace BOZP, někdy se prověrky provádějí spíše formálně, což se projevuje např. tím, že se některá pracoviště vynechávají. Také se stává, že prověřkové komise zjištěné závady vůbec nezapisují do zápisu z prověrek BOZP. To následně vede k tomu, že jsou celkové zprávy o prověrkách BOZP u zaměstnavatele a počty zjištěných závad a nedostatků značně zkreslené a nemají reálnou vypovídající hodnotu.

Přehled nejčastějších závad a nedostatků v oblasti BOZP:

DRUH ZÁVADY	PORUŠENÍ PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ
nevyhovující stav stezek, komunikací, přechodů v kolejišti na venkovních pracovištích (hrubý štěrk, překážky, neschůdnost, nerovnost)	z. č. 262/2006 Sb., § 101, z. č. 309/2006 Sb., § 2 odst. 1 písm. a) a d), NV č. 101/2005 Sb., Příloha, čl. 5, NV č. 168/2002 Sb., Příloha č. 4, čl. 1 a 2
nevyhovující stav podlah (poškozená podlahová krytina, nerovnost, prohlubně)	z. č. 262/2006 Sb., § 101, z. č. 309/2006 Sb., § 2, NV č. 101/2005 Sb., § 3, Příloha, čl. 3.3
závady na elektrické instalaci, závady v osvětlení (poškozená izolace, chybějící kryty osvětlovacích těles)	z. č. 262/2006 Sb., § 101, z. č. 309/2006 Sb., § 4 odst. 1 písm. a), NV č. 101/2005 Sb., § 3, Příloha, čl. 2.1, vyhl. č. 48/1982 Sb., § 194
bezpečnostní nátěry (chybějící, nevýrazné a poškozené nátěry)	z. č. 262/2006 Sb., § 101, z. č. 309/2006 Sb., § 6, NV č. 375/2017 Sb., § 2
viditelná plíseň na stěnách	z. č. 262/2006 Sb., § 101, z. č. 258/2000 Sb., NV č. 361/2007 Sb., § 36 a násl., vyhl. č. 268/2009 Sb., § 10, vyhl. č. 6/2003 Sb., § 5
nevyhovující stav malby (poškozená malba, špinavé zdivo)	z. č. 262/2006 Sb., § 101, z. č. 309/2006 Sb., § 2, NV č. 101/2005 Sb., Příloha, čl. 3, NV č. 361/2007 Sb., § 55b
nedostatečný úklid pracovišť, sanitárních a pomocných zařízení (nepořádek)	z. č. 262/2006 Sb., § 101, z. č. 309/2006 Sb., § 2, NV č. 361/2007 Sb., § 55a
nezajištěné kanály (nezakrytované otvory)	z. č. 262/2006 Sb., § 101, z. č. 309/2006 Sb., § 2 a 4, NV č. 101/2005 Sb., Příloha, čl. 7
nedostatečné upevnění hasicích přístrojů	z. č. 262/2006 Sb., § 101, z. č. 309/2006 Sb., § 2 a 4, NV č. 101/2005 Sb., § 3, vyhl. č. 246/2001 Sb., § 3
nedostatky v oblasti provádění revizí a kontrol a vedení příslušné dokumentace	z. č. 262/2006 Sb., § 101, z. č. 309/2006 Sb., § 4 odst. 1 písm. c), NV č. 378/2001 Sb., § 4

Nehledě na zjištěné závady při prověrkách, je nutno kladně hodnotit fakt, že většinu závad se zaměstnavatelům daří průběžně odstraňovat a celkový počet závad má klesající tendenci.

Z pohledu svazové inspekce BOZP OSŽ lze pozitivně hodnotit, že se místně příslušné odborové organizace ve většině případů aktivně zapojují do činnosti prověřkových komisí BOZP. Odborové organizace tímto v praxi realizují svá práva, která vyplývají z pracovněprávních předpisů a využívají i svá kontrolní oprávnění v oblasti BOZP. Oddělení BOZP OSŽ dlouhodobě usiluje o to, aby každá místně příslušná odborová organizace měla ve svých řadách inspektora, případně inspektory BOZP. Oblast organizování a provádění prověrek BOZP patří i mezi náplň vzdělávacích aktivit OSŽ. Na základě provedených kontrol a získaných poznatků lze konstatovat, že letošní prověrky proběhly bez větších problémů a na pracovištích nebyly zjištěny závady takového charakteru, které by velkou měrou a přímo ohrožovaly životy a zdraví zaměstnanců.

JUDr. Petr Kožmín, LL.M. v. r.
vedoucí oddělení BOZP – svazový inspektor